

Referències bibliogràfiques

Francisco J. Barba Corsini

Bibliographical references

Lectures que aconsello

Per aconsellar algú sobre algunes lectures, i fer-ho encertadament, caldria conèixer el lector, perquè crec que és el lector qui ha d'exposar prèviament quins temes li interessin. A partir d'aquí cal fer una selecció. En aquest cas, i considerant que el lector sóc jo, donaré una orientació sobre el que més m'ha interessat. Els meus interessos sempre s'han referit a temes de la vida, de l'arquitectura o de la barreja d'ambdues, perquè he considerat que la missió del bon arquitecte és MILLORAR LA VIDA i que la bona arquitectura ha de FUNCIONAR i també EMOCIONAR. Desgraciadament la tasca de complir aquestes dues missions deixa de fer-se en massa ocasions.

Crec que a les escoles d'arquitectura caldria dedicar més atenció al coneixement d'un mateix i al dels altres. Em refereixo al coneixement de les reaccions humanes davant de diverses situacions, formes, materials, colors, sensacions, etc. I també en el tracte amb els altres. Recomano lectures i llibres que tracten d'això.

Vull afegir que una lectura, com un bon consell en un moment clau, pot fer-nos obrir els ulls en l'orientació de la nostra vida. En el meu cas va tenir importància el llibre d'Ayn Rand *El manantial*, que vaig conèixer per la versió cinematogràfica. En un moment difícil de l'exercici de la professió em va fer decidir a lliurar-me amb entusiasme a l'ARQUITECTURA.

Books that I recommend

When recommending a book to someone, if you want to get it right, you need to know the reader in question, since it is up to the reader to say what subjects he is interested in. Thereafter, you can make your selection. In this case, since the reader is myself, I intend to base my recommendations on what interests me. What I have always been interested in are aspects of life and architecture, or a combination of the two, because I consider that the mission of a good architect is to MAKE LIFE BETTER and that good architecture has to FUNCTION and EXCITE. Unfortunately, on all too many occasions, these two missions are not fulfilled.

I think that schools of architecture should pay more attention to students' knowledge of themselves and others. Here I refer to knowledge of human reactions to a variety of situations, shapes, materials, colours, sensations, and so on, as well as how to deal with people. The books I recommend take this into account.

I'd like to add that a recommended book, like a piece of good advice at a key moment, can open our eyes to the direction our lives are taking. An important book in my case was *The Fountainhead* by Ayn Rand, which I first discovered in the film version. At a difficult juncture in my career, I then decided to devote myself with enthusiasm to ARCHITECTURE.

Quaderns : BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES :
F. J. Barba Corsini

132
APRIL 2005
245 : Q 5.0

Relació de llibres

1) D'interès per a l'arquitecte

Walter Gropius: *El núcleo urbano Alcances de la arquitectura integral*

Richard Neutra: *Realismo biológico: Un nuevo renacimiento humanístico en arquitectura*

Siegfried Giedion: *Arquitectura y comunidad*

Peter Zumthor: *Pensar la arquitectura*

Alvar Aalto: *La humanización de la arquitectura*

Louis Kahn: *Conversaciones con estudiantes*

Anatxu Zabaldebeascoa i Javier Rodríguez Marcos: *Vidas construidas: Biografías de arquitectos*

Christopher Alexander: *Ensayo sobre la síntesis de la forma*

Selected by the Editors of Architectural Record: *The Second Treasury of Contemporary Houses*

2) Sobre el coneixement de l'home i de l'activitat humana

Dr. Thomas Harris: *Yo estoy bien, tú estás bien*

José Aguilá Pérez: *Personas, gestión y logros (ideas-fuerza para directivos)*

Daniel Goleman: *Intel·ligència emocional*

Philipp Lersch: *La estructura de la personalidad*

Gabriel i Brigitte Veraldi: *Psicología de la creación*

3) Pensadors

Bertrand Russell: *La sabiduría de Occidente*

Albert Einstein: *Mis ideas y opiniones*

Guy Sorman: *Los verdaderos pensadores de nuestro tiempo*

Albert Schweitzer: *Civilización y ética*

Sobre els llibres

Walter Gropius: *El núcleo urbano i Alcances de la arquitectura integral*

Sobre el que hauria de ser la nova ciutat per millorar la vida del ciutadà, amb solucions i normes concretes per al desenvolupament d'aquesta nova ciutat. Segurament en contra del que s'està fent ara, concretament a Barcelona.

Ofereix enfocaments nous de l'evolució del món i de l'home, però negant-se sempre a traïr la vinculació entre universalitat i individualitat i entre llibertat i predestinació.

Richard Neutra: *Realismo biológico. Un nuevo renacimiento humanístico en arquitectura*

Aquesta peculiar recerca del factor humà és el nucli originari del pensament de Neutra; allà resideixen la seva ètica i la seva profecia. Creu que si bé l'avenç tecnològic ha assolit un grau extraordinari, potser la tònica de la nostra època està donada pel desenvolupament

The books

1) Of interest to architects

Walter Gropius: *El núcleo urbano Scope of Total Architecture*

Richard Neutra: *Realismo biológico: Un nuevo renacimiento humanístico en arquitectura*

Siegfried Giedion: *Arquitectura y comunidad*

Peter Zumthor: *Thinking Architecture: Buildings and Projects, 1979-1997*

Alvar Aalto: *La humanización de la arquitectura*

Louis Kahn: *Conversations with Students*

Anatxu Zabaldebeascoa and Javier Rodríguez Marcos: *Vidas construidas. Biografías de arquitectos*

Christopher Alexander: *Notes on the Synthesis of Form*

Selected by the Editors of Architectural Record: *The Second Treasury of Contemporary Houses*

2) About knowledge of people and human activity

Dr. Thomas Harris: *I'm OK, You're OK*

José Aguilá Pérez: *Personas, gestión y logros (ideas-fuerza para directivos)*

Daniel Goleman: *Emotional Intelligence. Why it Can Matter More than IQ*

Philipp Lersch: *Estructura de la personalidad*

Gabriel and Brigitte Veraldi: *Psicología de la creación*

3) Thinkers

Bertrand Russell: *Wisdom of the West*

Albert Einstein: *Ideas and Opinions*

Guy Sorman: *Les vrais penseurs de notre temps*

Albert Schweitzer: *Civilization and Ethics*

About the books

Walter Gropius: *El núcleo urbano and Scope of Total Architecture*

What the new city should be like in order to improve the lives of citizens, giving solutions and specific regulations for its development. Almost certainly not what is being done now, specifically, in Barcelona.

Gropius presents new ideas about the evolution of the world and humankind while refusing to betray the connections between universality and individuality, and between freedom and predestination.

Richard Neutra: *Realismo biológico. Un nuevo renacimiento humanístico en arquitectura*

This particular search for the human factor is the germ of Neutra's thought, containing his ethic and his insight. He believes that while

de les ciències biològiques. I ens proposa que coneguem i valorem la influència que l'equip fabricat —que constitueix el nostre hàbitat— exerceix en la nostra vida perquè el disseny, que ens ha dut al nostre món artificial, ens asseguri la supervivència, avui seriosament amenaçada.

Siegfried Giedion: *Arquitectura y comunidad*

Giedion defensa que el camp rutinàriament professional ha de ser superat i que és imprescindible «recrear la consciència de la comunitat». Per això presta especial atenció a les noves formes urbanístiques.

Peter Zumthor: *Pensar la arquitectura*

La construcció és l'art de configurar un tot amb sentit a partir de moltes particularitats. Els edificis són testimonis de la capacitat humana de construir coses concretes. El nucli propi de tota tasca arquitectònica rau en l'acte de construir. És aquí quan els materials concrets s'engalzen i s'aixequen, on l'arquitectura pensada esdevé part del món real.

Alvar Aalto: *La humanización de la arquitectura*

Vaig estar amb Alvar Aalto en diverses ocasions i vaig arribar a comprendre la superioritat de la bellesa d'una paret feta per un pescador o un pagès en comparació amb la d'un tècnic especialista. Aalto no creia gaire en les paraules, pensava més aviat que, com a arquitecte, la seva forma d'expressió era l'arquitectura mateixa. No obstant això, no va poder sostrair-se a la temptació d'escriure i parlar sobre la seva activitat creativa.

Anatxu Zabaldehena i Javier Rodríguez Marcos:

Vidas construidas: Biografías de arquitectos

Aporta informació interessant sobre la vida professional d'alguns arquitectes coneguts i explica la part positiva i la negativa d'alguns d'ells.

Christopher Alexander: *Ensayo sobre la síntesis de la forma*

És un llibre que aclareix el procés de disseny i desafia la professió quant al fet d'acceptar canvis positius en el pensament del disseny ortodox.

Selected by the Editors of Architectural Record:

The Second Treasury of Contemporary Houses

Excel·lent llibre que presenta 44 cases que van suposar un canvi important en el concepte de la casa individual i que ha servit en alguns casos d'orientació fins a obtenir una arquitectura més d'acord amb la vida moderna.

Dr. Thomas Harris: *Yo estoy bien, tú estás bien*

Interessant estudi sobre el coneixement d'un mateix i de la relació amb els altres. Enfronta l'home amb el fet que és responsable del seu futur. La personalitat queda dividida en tres elements actius: el pare, l'adult i el nen.

technological advances have reached an extraordinary level, the general trend of our times is marked by the development of biological sciences. And he proposes that we should recognise and value the influence that manufactured goods, which constitute our habitat, have on our lives, so that design, which has produced our artificial world, will ensure our survival, now seriously under threat.

Siegfried Giedion: *Arquitectura y comunidad*

Giedion holds that it is necessary to go beyond the routinely professional field and that it is essential to 'recreate community awareness'. To this end, he pays particular attention to new forms of urban planning.

Peter Zumthor: *Thinking Architecture. Buildings and Projects, 1979-1997*

Construction is the art of shaping a whole with meaning on the basis of many particularities. Buildings are proof of humankind's ability to construct concrete things. The very basis of any architectural mission lies in the act of constructing. It is here, when the physical materials are assembled and erected, that thinking architecture becomes part of the real world.

Alvar Aalto: *La humanización de la arquitectura*

I met Alvar Aalto on several occasions and came to understand how a wall built by a fisherman or a farmer is more beautiful than one built by a specialist. Aalto did not trust too much to words; he thought that, as an architect, his form of expression was architecture itself. Yet he was unable to resist the temptation to write and talk about his creative activity.

Anatxu Zabaldehena and Javier Rodríguez Marcos:

Vidas construidas. Biografías de arquitectos

Interesting information about the professional lives of some well-known architects, covering both positive and negative aspects.

Christopher Alexander: *Notes on the Synthesis of Form*

This is a book that throws light on the design process and challenges the profession to accept positive changes in orthodox design thinking.

Selected by the Editors of Architectural Record:

The Second Treasury of Contemporary Houses

This excellent book presents 44 houses that have rung the changes in the concept of the individual house which have, in some cases, provided guidelines for the production of a form of architecture more in keeping with modern life.

Dr Thomas Harris: *I'm OK, You're OK*

Interesting study of self-knowledge and knowledge of one's relations with others. It confronts the individual with the fact that he is responsible for his future. It divides our personality into three active elements: parent, adult and child.

José Aguilá Pérez: *Personas, gestión y logros (ideas-fuerza para directivos)*

Reflexions sobre com relacionar-se amb els altres per aconseguir un desenvolupament d'èxit en totes les esferes de la vida. Pretén ser una provocació que ajudi el directiu en la seva feina individual per ser més útil amb el seu equip.

Daniel Goleman: *Intel·ligència emocional*

Best seller l'any 1996. Estudi sobre les nostres capacitats mentals per al desenvolupament de la vida. La intel·ligència emocional engloba habilitats com ara el control dels impulsos, la autoconsciència, la motivació, l'entusiasme, la perseverança, l'empatia, l'agilitat mental, etc. Proposa un programa pedagògic per al desenvolupament de la ment humana.

Philipp Lersch: *La estructura de la personalidad*

Estudi convergent dels diversos aspectes de la vida psíquica. La psicologia de Lersch s'integra amb la del passat, entenent, com diu Letamendi, que «l'ànima és una sola funció». Interessant estudi sobre l'anàlisi de la personalitat.

Gabriel i Brigitte Veraldi: *Psicología de la creación*

Desenvolupament de la vida humana en: 1) Temps d'educació del cervell per pensar. 2) Temps d'informació: captar dades per poder aplicar el sistema propi de reflexió. 3) Temps per crear. 4) Realització i desenvolupament. 5) Final i mort.

Bertrand Russell: *La sabiduría de Occidente*

Premi Nobel l'any 1956. Explica de forma narrativa el microcosmos del món occidental i l'evolució del pensament humà. L'autor sempre va defensar la igualtat de les persones.

Albert Einstein: *Mis ideas y opiniones*

Mitjançant cinc escrits (o conferències) del 1905 ens aclareix que les grans idees no sorgeixen d'una labor tècnica de colzes, sinó de pensar mirant el firmament. Reflexions sobre teoria de la relativitat, evolució de la física, drets humans, religió i ciència. Einstein va participar activament en la causa de la pau mundial.

Guy Sorman: *Los verdaderos pensadores de nuestro tiempo*

Des del Big Bang fins a la filosofia xinesa, des dels orígens del llenguatge fins a l'economia liberal, des de la ciència del caos fins a la conquesta de l'espai, la genètica, la psicoanàlisi o la intel·ligència artificial.

Albert Schweitzer: *Civilización y ética*

Aquí veiem com un home intel·ligent i ple de bona voluntat pot arribar a convertir-se en un Albert Schweitzer capaç de fer-se un gran metge a favor dels altres i també músic per a gaudi de si mateix. Exposa la seva confiança i convicció que la humanitat ha de renovar-se amb un nou tremp mental si no vol concloure en ruïnes. Això ha de fer-se només pel fet que som homes pensants.

José Aguilá Pérez: *Personas, gestión y logros (ideas para directivos)*

Reflections on how to get on with other people in order to be successful in all areas of life. It aims to help managers in their individual spheres to enable them to work more effectively with their teams.

Daniel Goleman: *Emotional Intelligence. Why it Can Matter More than IQ*

This 1996 bestseller is a study of our mental skills in dealing with life. Emotional intelligence includes skills such as controlling drive, self-awareness, motivation, enthusiasm, perseverance, empathy, mental agility, and so on. The book marks out a pedagogical programme for the development of the human mind.

Philipp Lersch: *Estructura de la personalidad*

A study of the various aspects of psychical life. Lersch's psychology integrates with that of the past, understanding, as Letamendi says, that: 'The soul is a single function.' An interesting study of the analysis of the personality.

Gabriel and Brigitte Veraldi: *Psicología de la creación*

The development of human life in: 1) the time of educating the brain to think; 2) the time of information: collecting data in order to apply the system of reflection; 3) time to create; 4) realisation and development; 5) ending and death.

Bertrand Russell: *Wisdom of the West*

Nobel Prize winner in 1956. This book explains in narrative form the microcosm of the Western world and the evolution of human thought. Russell always defended the equality of all people.

Albert Einstein: *Ideas and Opinions*

In five lectures made in 1905, Einstein explains that great ideas are produced not by hard slog but by thinking with your eyes set on the heavens. Reflections on the theory of relativity, the evolution of physics, human rights, religion and science. He was actively involved in the cause of world peace.

Guy Sorman: *Les vrais penseurs de notre temps*

From the Big Bang to Chinese philosophy, from the origins of language to liberal economy, and from the science of chaos to the conquest of space, genetics, psychoanalysis and artificial intelligence.

Albert Schweitzer: *Civilization and Ethics*

How an intelligent man of goodwill can be an Albert Schweitzer, capable of becoming a great doctor in the service of others and a musician for his own pleasure. He explains his conviction that if it does not want to end up in ruins humankind has to build a new mental temple, a necessity born of the fact of being thinking beings.

Reflexions, arquitectura i emoció (extracte)

La formació de l'arquitecte. Primer hem de saber quina és la missió de l'arquitecte del segle XXI. Durant segles l'arquitectura ha estat la demostració del poder i les qualitats del príncep (príncep de la societat o de l'església). Les obres importants dels grans arquitectes servien per satisfer l'afany més o menys vanitós d'un client poderós que volia deixar el record de la seva importància. I, així, un bon nombre d'obres d'art són pavellons i tombes de personalitats que es consideraven prou importants per ser recordades després de mortes. Com passa amb les piràmides d'Egipte. Repeteixo que en conjunt moltes grans obres estan relacionades amb la vanitat i la mort. Aquesta manera d'entendre l'objectiu de l'arquitectura abraça des del començament fins al segle XX. Les obres realitzades amb els estils grecs, romans, romànic, gòtic, renaixentista, etc., podem dir que es feien més per «veure que per viure-hi». A partir del 1900 hi va haver un seguit de reaccions, entre les quals hi ha la de la Bauhaus, de grups que consideraven que la missió de l'arquitectura i, per tant, dels arquitectes, era ajudar els homes a viure millor i ser més feliços.

Objectiu de l'arquitectura: el segle XXI. A partir d'aquesta època l'objectiu de l'arquitecte va quedar definit: «millorar la vida». L'excel·lent artista i amic de Lanzarote César Manrique deia que el que ell feia era «per viure millor». En resum, la bona arquitectura primer ha de **FUNCIONAR** i després **EMOCIONAR**. L'arribada de l'arquitectura moderna com a aparició de les primeres reaccions a favor del canvi d'objectiu es produeix amb personalitats com Adler & Louis Sullivan, els membres de la Bauhaus, Walter Gropius, Marcel Breuer, Frank Lloyd Wright, Mies van der Rohe, Richard Neutra, Kenzo Tange, Alfred Roth, Le Corbusier, Alvar Aalto, Gio Ponti, etc. He de dir que he tingut la sort de conèixer un bon nombre d'aquests personatges.

Fonts d'inspiració. La millor font d'inspiració és la **NATURALESA**, que sempre és bella. La lletjor l'ha creada l'home. Fins i tot les nostres antigues ciutats, en què no hi havia cotxes, eren «vivibles». Els ambients primitius eren naturals. Avui la major part de l'escenari és artificial. Es tracta, doncs, d'humanitzar aquests escenaris artificials. Durant anys hem separat allò utilitari d'allò estètic. En la naturalesa les dues coses conviuen juntes. El fet de viure en un ambient favorable permet mantenir una pacífica serenitat. A través dels sentits rebem els impactes que al seu torn ens provoquen diverses emocions. Podem recordar escenes de llocs nevats, de la nostra costa, de la muntanya, etc. Ens provoquen estats emocionals que no oblidem. També alguna melodia o una sèrie de belles obres d'art. En arquitectura recordo sempre el pavelló de Barcelona Mies Van der Rohe, obres de Frank Lloyd Wright (i d'altres) a Califòrnia, pobles com Cadaqués, ciutats com Càceres, els pobles de la ribera extremeña, alguns de Califòrnia, pobles africans amb cases de terra i tova, castells de pedra medievals, etc. Tot això ens ha provocat emocions que han contribuït a formar la nostra sensibilitat, que és principi de la nostra creativitat.

Reflections, architecture and emotion (excerpt)

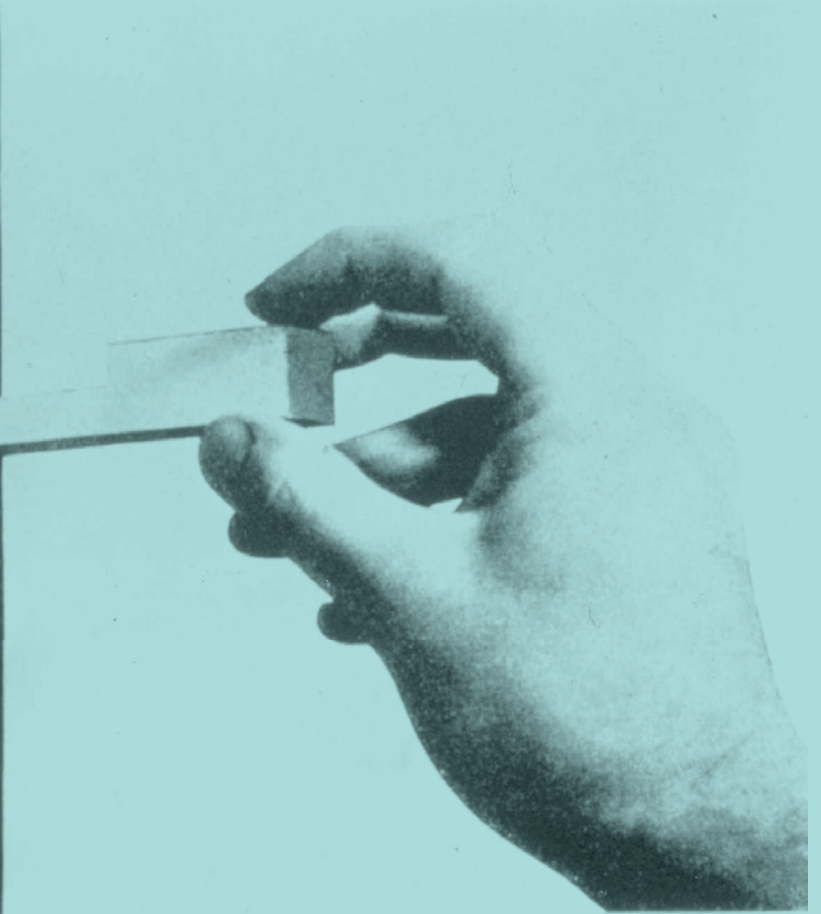
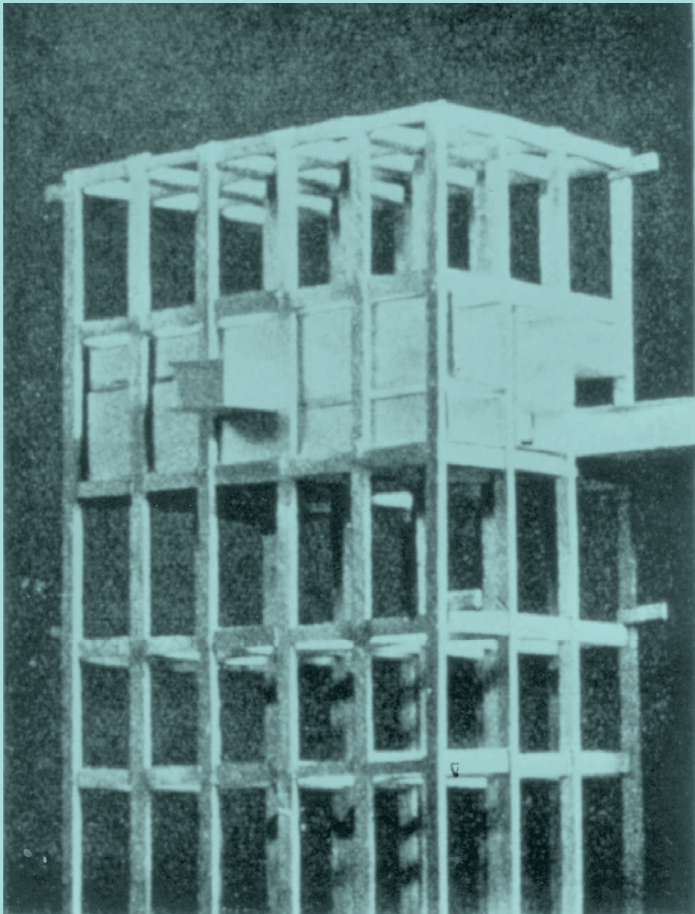
The education of an architect. First we have to know what is the mission of the 21st-century architect. For centuries, architecture has been the manifestation of the power and qualities of the prince (the prince of society or the church). The important works of great architects served to satisfy the varying degrees of vanity of a powerful client wishing to leave a record of his importance. As a result, many works of art are pavilions or tombs of personalities who considered themselves sufficiently important to be remembered after death, like the Egyptian pyramids. Altogether, many major works are the product of vanity and death. This way of understanding the aims of architecture stretches from its beginnings up until the 20th century. We might say that works in the Greek, Roman, Romanesque, Gothic or Renaissance style were built to be seen rather lived in. As of 1900, there came a series of reactions, including that of the Bauhaus, in response to the idea that the mission of architecture and, therefore, of architects, was to help humankind to live better and be happier.

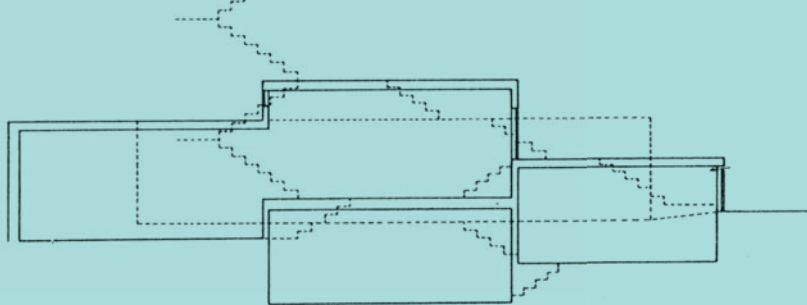
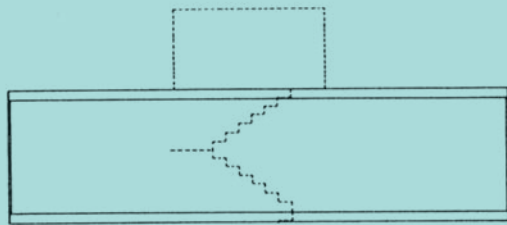
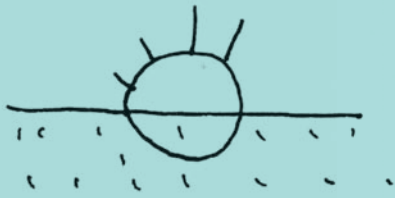
The aim of architecture: the 21st century. Starting in the 20th century, the aim of the architect was defined as being 'to make life better'. The excellent artist and friend of Lanzarote, Cesar Manrique, said that the purpose of his work was to 'live better'. To summarise, good architecture must first **FUNCTION** and then **EXCITE**. The advent of modern architecture as the appearance of the first reactions in favour of change came about with personalities such as Adler & Louis Sullivan, members of Bauhaus, Walter Gropius, Marcel Breuer, Frank Lloyd Wright, Mies van der Rohe, Richard Neutra, Kenzo Tange, Alfred Roth, Le Corbusier, Alvar Aalto and Gio Ponti, among others. I have to say that I have been fortunate enough to know many of them.

Source of inspiration. The best source of inspiration is **NATURE**, which is always beautiful. Man created ugliness. Even our ancient cities, where there were no cars, were pleasant to live in. Primitive environments were natural. Today, most of our settings are artificial. It is, then, necessary to humanise these artificial settings. For years we have separated the utilitarian from the aesthetic, but in nature the two coexist. To live in favourable surroundings is to live in peace and serenity. It is by means of our senses that we receive the impulses which, in turn, produce various emotions. We remember scenes from snowy mountains, from the seaside, from the countryside, etc. They produce emotional states that we do not forget, as do certain melodies and beautiful works of art. In architecture, I always remember the Barcelona Pavilion by Mies van der Rohe, the works of Frank Lloyd Wright (and others) in California, villages such as Cadaqués, cities such as Càceres, villages in Extremadura, African villages with earth and adobe houses, and medieval stone castles, among others. They all produce emotions that have gone to form our sensibility, which is the fount of our creativity.

Quaderns : BIBLIOGRAPHICAL REFERENCES :
F. J. Barba Corsini

136
APRIL 2005
245 : Q 5.0

Hi ha altres sensacions, com ara que la que causa l'arquitectura de risc, que desperten una altra mena d'emocions. És el cas de la torre de comunicacions de Norman Foster o de les torres de la porta d'Europa de Philip Johnson. Totes aquestes emocions intervenen en la formació del nostre actiu en creativitat, que pot considerar-se dins del que avui anomenem *intel·ligència emocional*.

La professió de l'arquitecte – Formes de vida – El projecte. Normalment en tot projecte que es comença interessa fer un plantejament econòmic que abraci el cost dels mitjans econòmics i la previsió del resultat de l'operació. Ha de quedar clar l'OBJECTIU, que sempre serà MILLORAR LA VIDA.

Quin serà el resultat del projecte una vegada realitzat? Quin serà l'efecte de l'arquitectura i de l'atmosfera creada? Podem crear artificialment el paisatge exterior si ho trobem convenient. Tenim mitjans, materials, pedres, ceràmiques, metalls, llum i ombra, colors, escales, aigua, vegetació, flors, etc., que ens permeten millorar l'entorn. Recordo que en un edifici de la Molina la col·locació d'un mirall en una paret va suposar la il·lusió de veure una muntanya en comptes d'una superfície opaca interior.

Comencem un projecte partint d'un programa de necessitats, és a dir, d'una «forma de vida», fins que aconseguim que funcioni. Però alguns arquitectes, com ara Félix Candela, comencen per la «forma emocional» fins que aconseguen que la forma creada s'adapti al seu objectiu, és a dir, que funcioni.

En la meua vida professional hi ha un succés que va despertar-me l'interès i la sensibilitat per l'arquitectura. Un dia un amic que era director de la Warner Bros em va dir: «ha arribat una pel·lícula que t'interessaria veure». Es tractava de la pel·lícula *El manantial* (basada en la novel·la d'Ayn Rand), en què el protagonista, Gary Cooper, representa la figura d'un arquitecte que defensa la puresa de l'arquitectura. He de reconèixer que va ser un moment important per a mi, que llavors estava baix d'entusiasme professional. Em va influir en la manera de sentir l'arquitectura. Vull dir que, de vegades, petites coses com ara una pel·lícula poden provocar emocions prou importants per influir en la vida.

Les teories no posades a prova per l'experiència poden ser més perjudicials que els fets. L'artista ha de tenir una actitud imparcial, original i elàstica. Crec que la manera d'aconseguir el millor estat mental per a la concepció creadora és alliberar l'arquitecte de l'acció imitativa i de tendències, prejudicis i records per donar pas a la seva pròpia creativitat.

There are other sensations, such as the one caused by high-risk architecture, arousing other kinds of emotions: Norman Foster's communications tower or the towers at the Puerta de Europa in Madrid by Philip Johnson. All of these emotions go to form our creative assets, which form part of what we now call *emotional intelligence*.

The profession of architect – Ways of life – The project. Normally any project involves an economic analysis that includes costs and the planned result of the operation. It should clearly contain the OBJECTIVE, which should always be TO MAKE LIFE BETTER.

What will the project be like once it is finished? What will be the effect of the architecture and the atmosphere created? We can artificially create the exterior landscape if we think it appropriate. We have means (materials, stones, ceramics, metals, light and shadow, colours, scales, water, vegetation, flowers and so on) to enhance the setting. I remember a building in La Molina where a mirror was hung on an inside wall, producing a view of a mountain instead of an opaque indoor surface. We start out on a project with a brief of the needs – that is, of a 'way of life' that we aim to make function. But some architects, such as Felix Candela, start with the 'emotional form' and work to make the created form adapt to their aims – that is, to make the project function.

My professional life has been marked by an event that awoke my interest and sensibility in architecture. One day a friend, who was director of Warner Bros, said to me: a film's just come out that'll interest you. It was *The Fountainhead* (based on the novel by Ayn Rand), in which Gary Cooper plays an architect who defends the purity of architecture. I have to say it was an important moment for me, when I was low on professional enthusiasm. It influenced the way I felt architecture. Little things like a film can sometimes produce emotions that are important enough to influence life.

Theories that are not tested by experience can be more damaging than facts. The artist has to have an impartial, original and elastic attitude. I think the best mental state for creation is to free architects of trends, prejudices, memories and imitation so that they can give their own creativity free rein.

Índex bibliogràfic / Bibliographical index

AALTO, ALVAR. *La humanización de la arquitectura*. Tusquets Editores. Barcelona, 1979.
Article original que dona títol al llibre publicat a la revista *The Technology Review* al novembre de 1940 com a «The humanizing of architecture».
The original article, 'The Humanizing of Architecture', published in *The Technology Review* in November 1940, provided the title for this book.

AGUILÁ PÉREZ, JOSÉ. *Personas, gestión y logros (ideas-fuerza para directivos)*. Ed. Gestión 2000.com. Barcelona, 2003.

ALEXANDER, CHRISTOPHER. *Notes on the Synthesis of Form*. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, and London, England, 1964.
Versió en castellà:
Ensayo sobre la síntesis de la forma. Ed. Infinito. Buenos Aires, 1969.

EINSTEIN, ALBERT. *Ideas and Opinions*. Ed. Wings Books (Random House). New York, 1994.
Versió en castellà:
Mis ideas y opiniones. Ed. Bon Ton. Barcelona, 2002.

GIEDION, SIEGFRIED. *Arquitectura y comunidad*. Ed. Nueva visión. Buenos Aires, 1957.

GOLEMAN, DANIEL. *Emotional Intelligence. Why it Can Matter More than IQ*. Ed. Bantam books. New York, 1995.
Versió en castellà:
Inteligencia emocional. Ed. Kairós. Barcelona, 1997.

GROPIUS, WALTER. *Scope of Total Architecture*. George Allen & Unwin. London, 1965.
Versió en castellà:
Alcance de la arquitectura integral. Ed. La Isla. Buenos Aires, 1957.
—. *El núcleo urbano*. Ed. La Isla. Buenos Aires, 1957.

HARRIS, THOMAS A. *I'm OK, You're OK*. Ed. Avon Books. New York, 1967.
Versió en castellà:
Yo estoy bien, tú estás bien. Ed. Grijalbo. Barcelona, 1973.

KAHN, LOUIS. *Conversations with Students*. Published by the Rice University School of Architecture. Houston, 1998.
Versió en castellà:
Conversaciones con estudiantes. Ed. Gustavo Gili. Barcelona, 2002.

LERSCH, PHILIPP. *Aufbau der Person*. Johann Ambrosius ed. München, 1952.
Versió en castellà:
La estructura de la personalidad (2 tomos). Ed. Scientia. Barcelona, 1958.

NEUTRA, RICHARD. *Realismo biológico. Un nuevo Renacimiento humanístico en arquitectura*. Ed. Nueva Visión. Buenos Aires, 1958.

RAND, AYN. *The Fountainhead*. Signet, New York, 1996.
Versió en castellà:
El manantial. Orbis. Barcelona, 1988.

RUSSELL, BERTRAND. *Wisdom of the West*. Doubleday, Garden City. New York, 1959.
Versió en castellà:
La sabiduría de Occidente. Ed. Aguilar. Madrid, 1964.

SCHWEITZER, ALBERT. *Civilization and Ethics*. Prometheus Books. New York, 1987.
Versió en castellà:
Civilización y ética (2 tomos). Ed. Sur. Buenos Aires, 1962.

SORMAN, GUY. *Les vrais penseurs de notre temps*. Librairie Arthème Fayard. Paris, 1990.
Versió en castellà:
Los verdaderos pensadores de nuestro tiempo. Ed. Seix Barral. Barcelona, 1991.

VVAA. *Selected by the Editors of Architectural Record: The Second Treasury of Contemporary Houses*. Ed. F. W. Dodge Corporation, 1959.

VERALDI, GABRIEL - BRIGITTE. *La psychologie de la création*. Ed. Denoël. Paris, 1972.

ZABALBEASCOA, ANATXU i RODRÍGUEZ MARCOS, JAVIER. *Vidas construidas. Biografías de arquitectos*. Ed. Gustavo Gili. Barcelona, 1998.

ZUMTHOR, PETER. *Thinking Architecture: Buildings and Projects, 1979-1997*. Birkhäuser, Bale, Boston, Berlin, 1999.
Versió en castellà:
Pensar la arquitectura. Ed. Gustavo Gili. Barcelona, 2004.